

Souhrnná teritoriální informace:

Tádžikistán

Zastupitelský úřad 3. 6. 2024 11:11

Tádžikistán je vnitrozemský stát ve Střední Asii, ve kterém žije přes 10 mil. obyvatel a jehož populace kontinuálně narůstá. Významnou část země (asi 93 %) zaujímají hory. Sousedí na jihu s Afghánistánem, na západě s Uzbekistánem, na severu s Kyrgyzstánem a na východě s Čínou. Tádžikistán je prezidentská republika složená ze čtyř provincií. Většina populace Tádžikistánu patří k tádžické etnické skupině, která mluví tádžičtinou, (variantou perštiny). Ruština se používá jako mezinárodní jazyk. Zatímco stát je ústavně sekulární, islám praktikuje asi 96 % populace. Mezi tradiční vlasti Tádžiků patří současný Tádžikistán, i části Afghánistánu a Uzbekistánu. Hlavním a největším městem je Dušanbe. Další významná města jsou Chudžand, Panjekent a další.

Tádžická republika je unitární mnohonárodnostní stát. Podle ústavy je suverénním, demokratickým, právním a světským státem s prezidentskou formou řízení. Prezidentem je od roku 1994 autoritářský prezident Emomali Rachmon. Občanská válka, která probíhala v Tádžikistánu v 90. letech po rozpadu SSSR velmi negativně ovlivnila vývoj země, a to především z hlediska ekonomiky. Tádžikistán trvale vykazuje jednu z nejnižších hodnot ukazatele tvorby HDP na obyvatele v rámci postsovětského prostoru. Ačkoliv má země obrovské zásoby nerostných surovin, jejich těžba je obtížná z hlediska hornatého terénu a nedostatku domácích investic. Aktivní jsou tak v průzkumu a těžbě hlavně zahraniční investoři, mezi kterými výrazně dominuje Čína.

Tádžikistán je významnou zemí regionu Střední Asie z hlediska jeho strategické polohy tranzitního území na pomezí Evropy a Asie s rostoucí populací a vnitřním trhem. Střetávají se zde nejen zájmy Ruska a Číny, ale také Turecka, Iránu a Afghánistánu. Tádžikistán se snaží balancovat tyto mocenské zájmy posilováním regionální spolupráce a zaměřením se na spolupráci s EU i USA. Stejně jako ostatní země Střední Asie, i Tádžikistán je ovlivňován aktuálními událostmi na Ukrajině a v Rusku. V některých oblastech pozitivně, v jiných negativně. V Rusku pracuje několik milionů tádžických migrantů a jejich remitence činí významný podíl na příjmech země. Rusko je strategickým partnerem Tádžikistánu z hlediska obchodu, Čína pak z hlediska investic, ze západních zemí proudí do Tádžikistánu od konce občanské války velké množství rozvojové pomoci. Vedení Tádžikistánu se nevyhraňuje vůči nikomu, většinou o svém postoji otevřeně nehovoří ani nevydává oficiální prohlášení a zůstává ve vztahu nejen k rusko-ukrajinskému konfliktu "neutrální".

Tato Souhrnná teritoriální informace je zpracovávána pro zemi, která je tzv. přiakreditovaná. Informace je poskytována ve zkráceném rozsahu.

Základní údaje	
Hlavní město	Dušanbe
Počet obyvatel	10,37 mil.
Jazyk	oficiální jazyk tádžičtina, široce rozšířena ruština
Náboženství	islám (přes 96 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Emomali Rahmon
Hlava vlády	Rasulzoda Kochir
Název měny	somoni
Cestování	
Časový posun	+3 hodiny (+4 v zimě)
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	JUDr. Lubomír Frebort
Ekonomický úsek	Ing. Nikola Hrušková
Konzulární úsek	PhDr. Ing. Olga Horáková
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	11,13
Hospodářský růst (%)	7,1
Inflace (%)	3,9
Nezaměstnanost (%)	N/A

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchod a investice

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 Přímé zahraniční investice
- 3.3 FTA a smlouvy
- 3.4 Rozvojová spolupráce
- 3.5 Perspektivní obory (MOP)

4 Kultura obchodního jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

[1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi](#)

[1.2 Zahraniční politika země](#)

[1.3 Obyvatelstvo](#)

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Politické uspořádání Tádžikistánu vychází z poslední revize ústavy v květnu 2016, kdy byly odstraněny zbývající omezení výběru prezidenta. Navíc se snížil minimální věk pro prezidentské kandidáty z 35 na 30 let. Jedním z nejdůležitějších pozměňovacích návrhů přijatých na posledním referendu byl zákaz stran náboženské a ateistické povahy.

Největší výkonnou moc má v republice prezident, který jmenuje předsedu vlády i ministry a má právo rozpustit parlament. Současná ústava počítá s sedmiletým funkčním mandátem prezidenta, který lze vykonávat maximálně dvakrát. Volby proběhly naposledy v říjnu 2020, příští by se měly konat v roce 2027.

Hlavou vlády je předseda vlády, který je jmenován prezidentem a schválen parlamentem.

Role parlamentu je v Tádžikistánu slabá a v zásadě jen potvrzuje politiku prezidenta. Tádžický parlament Madžlisi Oli je dvoukomorový. Madžlisi milli (dorní komora - Lidové shromáždění) má 33 poslanců, přičemž 25 poslanců je voleno místními orgány reprezentativní moci, 5 je voleno prezidentem. Madžlisi namojandagon (horní komora - Sněmovna reprezentantů) se skládá z 63 poslanců, kteří jsou voleni přímo občany.

Název státu:

- 1 Republika Tádžikistán - oficiální název státu
- 1 Džumchurii Točikiston - oficiální název v tádžičtině
- 1 Tádžikistán - obvyklá krátká forma názvu

Prezidentem Tádžické republiky je Emomali RAHMON.

Složení vlády:

- 1 Předseda vlády - RASULZODA Qohir
- 1 První vicepremiér - XOLIQQZODA Xokim Xikmatullo
- 1 Vicepremiér - ZIYOZODA Sulaymon
- 1 Vicepremiér - MANSURI Dilrabo Saydullo
- 1 Vicepremiér - USMONZODA Usmonali Yunusali
- 1 Ministr spravedlnosti - ASHURIYON Muzaffar Kurbonmuhammad
- 1 Ministr zemědělství - HAKIMZODA Kurbon
- 1 Ministr vnitra - RAHIMZODA Ramazon Hamro
- 1 Ministr zahraničních věcí - ASLOV Sirojiddin Muhridinovich
- 1 Ministr školství a vědy - SAIDZODA Rahim
- 1 Ministr práce, migrace a zaměstnanosti - XASANZODA Gulnora Kendja
- 1 Ministr financí - KAXXORZODA Fayziddin Sattor
- 1 Ministr obrany - MIRZO Sherali
- 1 Ministr dopravy - IBROHIM Azim
- 1 Ministr ekonomického rozvoje a obchodu - ZAVKIZODA Zavki Amin
- 1 Ministr zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva - ABDULLOZODA Jamoliddin Abdullo
- 1 Ministr kultury - SATTORIYON Matlubaxon Amonzoda
- 1 Ministr energetiky a vodních zdrojů - DJUMA Daler
- 1 Ministr průmyslu a nových technologií - KABIROV Sheralisho Olimovich
- 1 Předseda Státního výboru pro národní bezpečnost - YATIMOV Saymumin Sattorovich
- 1 Předseda Státního výboru pro pozemky a geodézii - XODJAZODA Orif Ashuri
- 1 Předseda Státního výboru pro investice a správu státního majetku - RAHIMZODA Sul-ton Nurmahmadpur

1.2 Zahraniční politika země

Dle Koncepce Zahraniční politiky Tádžikistánu je: politikou „otevřených dveří“, mírovou a nezaajatou, a při její realizaci je Tádžikistán připraven rozvíjet přátelské vztahy a uznávat vzájemné zájmy na základě vzájemného respektu, rovnosti a vzájemně výhodné spolupráce se všemi blízkými i vzdálenými zeměmi.

Dušanbe při rozhodování o ekonomických a politických otázkách nejvíce závisí na **Rusku** a **Číně**. Vliv Moskvy má ekonomický rozměr (RU je největším obchodním partnerem Tádžikistánu, sociálně-ekonomický rozměr (v Rusku pracuje několik milionů tádžických pracovních migrantů), vojenský rozměr (na území TJ se nachází největší vojenská základna Ruska mimo jeho území). Kromě toho, má TJ s Ruskem historicky dobré vztahy i v rámci členství v regionálních organizacích, kde má Rusko dominantní pozici. Intenzita početných stykových akcí s Ruskem včetně návštěv na nejvyšší úrovni je samo vypovídající o významu této relace pro Tádžikistán. Ačkoliv se Tádžikistán formálně staví neutrálně k válce na Ukrajině, Rusko velmi intenzivně tlačí na udržení Tádžikistánu pevně pod svým vlivem. V zahraničním obchodu a v ekonomické oblasti Rusko zůstává klíčovým partnerem, ačkoliv se mu zatím nepodařilo přesvědčit Tádžikistán ke vstupu do Euroasijské ekonomické unie (EAEU). Tádžická vláda sice od roku 2015 vede jednání o možném vstupu, ale reálně žádné kroky učiněny nebyly, což svědčí o snaze být samostatnou zemí a nezáviset na rozhodnutích Moskvy. V rámci „soft diplomacie“ se Rusko začalo velmi silně angažovat v kulturní a vzdělávací oblasti v Tádžikistánu s cílem šíření výuky RU jazyka v zemi.

Na straně druhé je možné pozorovat, že posilování ekonomického, politického, bezpečnostně-vojenského a humanitárního vlivu **Číny** v Tádžikistánu je stále intenzivnější. Čína je pro Tádžikistán druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem a největším zdrojem zahraničních investic, které se soustřeďují do těžby, stavebnictví, komunikací či zemědělství. Dle údajů Ministerstva financí, dosáhl objem vnějšího dluhu země 3,2 mld. USD, přičemž podíl čínských bank tvoří asi 1/3. Čína se taktéž snaží upevňovat v zemi též svůj vliv ve sféře kultury a vzdělávání. Proto se tádžická vláda snaží balancovat tyto mocenské zájmy posilováním spolupráce se sousedy a dalšími evropskými zeměmi.

V **regionu Střední Asie** má Tádžikistán se sousedy docela nejednoznačné vztahy. Tádžikistán (i další země Střední Asie) pociťuje zvýšenou pozornost a zájem ze strany světových hráčů o spolupráci, mj. v kontextu vedlejšího efektu RU války na Ukrajině v podobě odchodu západních firem z RU trhu. V tomto kontextu dochází k posilování regionální integrace pro vytvoření lepší vyjednávací pozice. Prosazuje přitom logicky své nejsilnější odvětví – obnovitelnou energii a nerostná bohatství. Prohlubování regionální spolupráce probíhalo jak v oblasti ekonomické, tak politické, energetické, bezpečnostní a dalších. V r. 2023 došlo k výraznému zklidnění situace na tádžicko-kyrgyzské hranici a dohodě o demarkaci převážné většiny sporného hraničního území. Nedořešenými zůstávají rozdílné pohledy tádžického a turkmenského vedení na výstavbu vodního díla Rogun. Prezident i ministr zahraniční udržoval během roku velmi aktivní kontakty se svými protějšky ze všech zemí regionu jak na bilaterální, tak i na multilaterální úrovni, a to vč. společné aktivní účasti lídrů všech 5 zemí na všech mezinárodních summitech Střední Asie s partnery ve formátu CA5+ (USA, EU, Německo, Čína).

V r. 2023 pokračovaly EU, USA a další země západu v rozvoji vztahů s Tádžikistánem ve formátech CA5+ i na bilaterální úrovni, mj. v kontextu nabízené větší vyváženosti silné orientace země na Rusko a Čínu, spolupráce založené na pravidlech (rule-based), a i v kontextu regionální bezpečnostní architektury s globálním dopadem (sousedství a napjaté vztahy s Afghánistánem). Tádžikistán nadále formálně zůstává jediným sousedem **Afghánistánu**, odmítajícím oficiální kontakty s vládním režimem Talibánu. V posledních letech dochází k posilování vztahů s **Íránem**, **Ázerbájdžánem** či zeměmi **Perského zálivu**.

Tádžikistán je členem WTO od roku 2013.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel - odhad k 1.1.2024 - 10,304 mil.

Hustota obyvatelstva - 72,9 osob/km² (2024)

Odhadované věkové rozložení obyvatelstva v roce 2024:

- 1 0-14 let: 33,9%
- 1 15-64 let: 62,7%
- 1 65 let a více: 3,4%

Střední délka života je 63 let u mužů a 69,3 letu u žen.

Osídlení je velmi nerovnoměrné, na 7 % území žije 90 % obyvatelstva. Nej hustěji jsou osídleny hlavní město Dušanbe, Gissarské údolí, údolí řeky Vachš a okolí města Chudžand. Na druhé straně v Horno-Badachšánské autonomní oblasti, která zaujímá 45 % území Tádžikistánu žije jen 3,4 % obyvatel. Podíl městského obyvatelstva činí 29 %, oproti 71 % venkovského obyvatelstva.

Národnostní složení je velice pestré, jak je ostatně v regionu obvyklé. Žije tu asi 140 národností. Podle výsledků sčítání obyvatelstva v roce 2010 bylo: 84,3 % Tádžiků, 13,8 % Uzbeků, 2% - Rusů, Kyrgyzů, Arabů aj. Ovšem poměr národností se mění s návratem obyvatelstva jiných národností po občanské válce, takže podíl Tádžiků se relativně snižuje.

96,7 % obyvatelstva vyznává islám, zbytek ostatní náboženství.

Podle ústavy je **úředním jazykem** tádžičtina a ruština je jazykem dorozumívacím. Ovšem ruštinu ovládá především obyvatelstvo měst. Na venkově se používá jen omezeně. Výjimkou je oblast Pamíru, kde každé údolí hovoří svým dialektem, který je v jiném nesrozumitelný, přičemž všichni se považují za ty nejpravější Tádžiky. Takže výsledek je ten, že mezi sebou komunikují rusky. Navíc je znalost ruštiny podpořena ruským satelitním vysíláním, neboť domácí sem nezasahuje. Příslušníci národností mají právo používat svůj rodný jazyk, nejčastěji používaným menšinovým jazykem je uzbečtina - zejména okolo města Kurgan-Tjube a v Sogdijské oblasti. Ovšem spisovná tádžičtina (v podstatě fársí s rusismy) se značně liší od hovorové tádžičtiny používané v sousedních státech, zejména Afghánistánu a Uzbekistánu.

2 Ekonomika

Podkapitoly:

[2.1 Základní údaje](#)

[2.2 Veřejné finance a státní rozpočet](#)

[2.3 Bankovní systém](#)

[2.4 Daňový systém](#)

2.1 Základní údaje

Tempo hospodářského růstu Tádžikistánu zůstává poměrně stabilní a vysoké na úrovni přesahující 5 %. K tomu významně přispívá domácí spotřeba a domácí investice, konkrétně obchod a stavebnictví. Pozitivní hodnoty vykazuje také průmyslová výroba (především potravinářství a těžební průmysl, u něho však dochází ke zpomalení z důvodu omezení těžby uhlí). Ekonomika je silně závislá na přílivu remitencí pracovních migrantů (především z Ruska), u nichž dochází ke kolísání (z důvodu kolísání kurzu vůči ruskému rublu, mezinárodním událostem apod.) Domácí poptávka přispívá zároveň ke zvýšení dovozu a v důsledku toho k prohloubení obchodního deficitu. Očekává se zpomalení růstu dovozu, což sníží deficit zahraničního obchodu a bude mít pozitivní dopad na stabilitu platební bilance země. Hlavní položky v dovozu Tádžikistánu jsou dlouhodobě paliva, železo a ocel, stroje a mechanická zařízení, kovy a chemikálie. Země vyváží především zlato, bavlnu, vzácné kovy, rudy a strusku, hliník, textilní produkty, ovoce a zeleninu.

Směnný kurz národní měny Tádžikistánu zůstává vůči rublu i dolaru poměrně stabilní. Centrální banka Tádžikistánu zachovává úrokovou sazbu na úrovni 10 %. Inflace je zůstává mírná, okolo 5 %. V roce 2023 se populace Tádžikistánu zvýšila na 10,3 mil. obyvatel a HDP na obyvatele v paritě kupní síly přesáhl 6600 USD.

Klíčovými výzvami ekonomiky Tádžikistánu i nadále zůstávají: zajištění oživení ekonomiky a zejména vytváření statistických nových pracovních příležitostí, diverzifikace a modernizace ekonomiky, nahrazování dovozů (lokalizace výroby) a přilákání zahraničních investic.

Ukazatel	2021	2022	2023	2024	2025
Růst HDP (%)	9,4	8	7,1	5,8	5,3
HDP/obyv. (USD/PPP)	5120	5780	6310	6670	7000
Inflace (%)	8,92	6,58	3,90	5,4	6,2
Nezaměstnanost (%)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	1,474	1,624	1,635	1,968	2,409
Import zboží (mld. USD)	4,216	6,158	6,32	6,835	7,442
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-1,712	-2,96	-3,07	-3,121	-3,133
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	9,76	9,99	10,22	10,46	10,71
Konkurenceschopnost	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	N/A	7/7	7/7	7/7

Zdroj: EIU, OECD, IMD

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Ekonomika Tádžikistánu rostla v roce 2023 závratným tempem 8,3 %, podpořena soukromou spotřebou a vývozem drahých kovů. Přebytek běžného účtu země zůstal silný na úrovni 5,7 % HDP. Zatímco příchozí remitence po vrcholu v roce 2022 klesly, bylo to kompenzováno rostoucím vývozem zlata o 9,5 % HDP (4,9 %, 2022). Příliv FDI zůstal utlumený pod 1 % HDP. Hrubé mezinárodní rezervy činily 3,6 mld. USD.

Mezinárodní měnový fond uvádí, že HDP země vzrostl do 11,9 mld USD v r. 2023 (13 mld. USD, 2024). Rozpočtový deficit na r. 2023 se odhaduje na 1,4 % HDP. Daňové příjmy vzrostly z 18,5 % v r. 2022 na 19,2 % HDP v r. 2023 (35,7 mld somoni - 3,5 mld. USD), zlepšila se daňová správa, byla zavedena elektronická podání, odstraněny některé daňové výjimky, což ale bylo kompenzováno snížením sazby daně z přidané hodnoty a daně z příjmu zavedené na začátku 2022. Rozpočtové výdaje vzrostly z 28,5 % HDP na 30,8 % (37, 09 mld. somoni - 3,6 mld. USD), v čele s výdaji na energii, vzdělání a komunikaci.

Předpokládá se, že hospodářský růst Tádžikistánu se v letech 2024 a 2025 mírně zpomalí kvůli nižším převodům peněz, omezením fiskálního prostoru a nižší celosvětové poptávce po hlavních exportech Tádžikistánu, uvádí Asijská rozvojová banka. Předpokládá se, že inflace v Tádžikistánu dosáhne 5,5 % v roce 2024 a 6,5 % v r. 2025. Růst inflace je způsoben očekávaným růstem úvěrů s nárůstem vkladů, 40% zvýšením důchodů a dalších platů zaměstnanců veřejného sektoru od 1.1.2024 a 16% zvýšením tarifů za elektřinu.

Příjmová stránka tádžického rozpočtu je tvořena především výběrem daní (asi 62 %), dále pak půjčkami a úvěry (26 %), nedaňovými příjmy (4, 5 %) a prostředky příspěvkových organizací (7,5 %). Zhruba 44 % výdajů byla směřována do sociálních oblastí – školství, zdravotnictví a sociální pomoc obyvatelstvu. Asi 5 mld. somoni bylo investováno do energetického komplexu země, vč. dostavby Rogunské vodní elektrárny.

Veřejný dluh Tádžikistánu ve finančním vyjádření činil k 1. říjnu 2023 asi 5,1 mld. USD (30,9 % HDP), z čehož největším věřitelem je Čína, na kterou připadá asi 30 %. Mezi další věřitele patří Evropská banka pro obnovu a rozvoj, Světová banka, Asijská rozvojová banka, Islámská rozvojová banka a Mezinárodní měnový fond.

Veřejné finance	2023
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-2,70
Veřejný dluh (% HDP)	35,40
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,071
Daně	2024
PO	20%
FO	12 %
DPH	14 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní systém Tádžikistánu tvoří Národní banka, komerční banky a nebankovní finanční organizace. Národní banka Tádžikistánu plní emisní funkce, je správcem měnových rezerv a státního dluhu, provádí peněžně úvěrovou politiku, zajišťuje regulaci a dozor nad činností komerčních bank, zastupuje Tádžikistán v mezinárodních finančních a úvěrových institucích. K 31. březnu 2024 působilo v Tádžikistánu 63 úvěrových finančních organizací, včetně 14 tradičních bank, 1 islámské banky, 1 nebankovní úvěrové organizace, 19 mikroúvěrových depozitních organizací, 3 mikroúvěrových organizací a 25 mikroúvěrových fondů.

Nejvýznamnějšími komerčními bankami jsou Amonatbank, Orienbank, BankEschata, Sohibkorbank, Pervyj mikrofinansovij bank, Bonki rushdi Točikiston, Chalyk Bank Tadžikistan, Kafolatbonk, Bank Arvand, Bank Azija, dceřiná banka Pákistánské národní banky v Tádžikistánu, pobočka iránské banky Tidžorat v Tádžikistánu, Spitamen Bank, Mezinárodní banka Tádžikistánu, KommercbankTadžikistana, AlifBank.

K 31. 3. 2024 činila celková aktiva úvěrových finančních institucí 38 506,3 mil. somoni (3,5 mil. USD), zůstatek úvěrového portfolia úvěrových finančních institucí činil 18 290,9 mil. somoni (1,7 mil. USD). Refinanční sazba byla od 1. 5. 2024 snížena na 0,25 % a stanovena na úrovni 9,25 % ročně. V bankovním sektoru Tádžikistánu se postupně provádí digitalizace, zavádění nových technologií a systém online-platby.

Další podrobnosti k bankovnímu systému jsou k dispozici na stránkách Národní banky Tádžikistánu: https://nbt.tj/en/banking_system/banks.php

2.4 Daňový systém

Nový daňový řád vstoupil v Tádžikistánu v platnost 1. ledna 2022. Od 1.1.2024 byla standardní sazba daně z přidané hodnoty (DPH) v Tádžikistánu snížena na 14 %. Podle zaváděných úprav „pro zdanitelná plnění a zdanitelný dovoz od 1.1.2024 do 31.12.2026 je standardní sazba daně z přidané hodnoty stanovena na 14 % a od 1.1.2027 na 13 %. V novém vydání daňového řádu se počet daní snížil z 10 na 7. V Tádžikistánu se daně dělí na celostátní a místní.

Celostátní daně se změnilly v roce 2023:

- 1 daň z příjmů fyzických osob (při příjmu do 140 somoni činí sazba daně 8 %, u příjmů nad 140 somoni 13 %, pro nerezidenty - 25 %)
- 1 daň ze zisku právnických osob: pro výrobní podniky - 13 %, pro ostatní podniky - 23 %, pro nerezidenty - od 5 % až do 25m %
- 1 daň z přidané hodnoty - všechny společnosti bez ohledu na vlastníka či formu vlastnictví odvádějí daň z přidané hodnoty ve výši 14 %
- 1 spotřební daň
- 1 sociální odvody (zdravotní a sociální pojištění) - 25 % odvádí zaměstnavatel, zaměstnanec nic, individuální podnikatelé - fyzické osoby odvádějí 20 %
- 1 půdní daň, od 180 do 500 somoni za jeden hektar
- 1 daň z využívání ložisek nerostného bohatství; u drahých kovů činí 10 %
- 1 daň z nemovitostí od 3 až do 12 %
- 1 daň z vlastnictví motorových vozidel od 7,5 % do 15 %
- 1 silniční daň , 1 % z nákladů na dopravu
- 1 daň z prodeje bavlny a hliníku, 10 % resp. 3 %

Místní daně:

- 1 daň z maloobchodního prodeje, 3 %
- 1 daň z nemovitostí fyzických osob, od 3 % do 25 %
- 1 daň k udržování veřejné hromadné dopravy (platí všichni, kteří platí sociální odvod) od 1 % do 14,5 % závisí na výkonu motoru

Průměrný roční podíl daně z příjmů fyzických osob, právnických osob a daně z přidané hodnoty je celkem 70 %. Ve struktuře daní je podíl DPH 44%, podíl daně z příjmů 14% a podíl sociální daně 12%. Daň z příjmu je daň z příjmů fyzických osob. Vypočítává se jako procento ročního příjmu jednotlivců. Jednotná sazba pro jednotlivé občany Tádžikistánu je 13% a pro cizince - 25%. Sociální daň je povinná platba placená pojistiteli (zaměstnavateli) na sociální pojištění ve výši 20% a pojištěnými osobami (zaměstnanci) ve výši 1%.

Od roku 2023 byla výše DPH pro zpracovatele a prodejce pšenice a těstovin snížena na 10 % . Od cla a DPH (50 %) byl osvobozen dovoz strojů a speciálních vozidel, jejich náhradní díly nakupované na úkor rozpočtu, jakož i dovozci zemního plynu a elektřiny.

3 Obchod a investice

Podkapitoly:

[3.1 Obchodní vztahy](#)

[3.2 Přímé zahraniční investice](#)

[3.3 FTA a smlouvy](#)

[3.4 Rozvojová spolupráce](#)

[3.5 Perspektivní obory \(MOP\)](#)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s ČR

Zahraniční obchod ČR s Tádžikistánem se pohybuje na nízké úrovni. V roce 2023 pokračoval nárůst exportu z ČR do Tádžikistánu. Mezi hlavními exportními položkami byly desky, folie a jiné výrobky z plastů, kosmetiku (přípravky na vlasy, holení, mýdla), osobní automobily, trubky a další. Import zboží z Tádžikistánu se dlouhodobě pohybuje na velmi nízké úrovni. ČR z Tádžikistánu dovážela především kovy, oděvy, (sušené) ovoce, ořechy a další podobné zboží.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z ČR (mld. CZK)	0,15	0,13	0,13	0,27	0,29
Export do ČR (mld. CZK)	0,02	0,02	0,04	0,02	0,01
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,13	-0,12	-0,08	-0,26	-0,27

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek importu z ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
582	Pláty, desky, blány, fólie a pásy z hmot plastických	84,14	29,11
553	Voňavky, přípravky kosmetické a toaletní (bez mýdel)	39,20	13,56
781	Automobily osobní aj. vozidla pro dopravu osob	38,95	13,48
581	Trubky, potrubí a hadice z hmot plastických	16,03	5,55
642	Papír, lepenka řezané na určitý rozměr, tvar, výrobky	12,69	4,39

Zdroj: ČSÚ

TOP 5 položek exportu do ČR

SITC 3	Název zboží	Hodnota (mil. CZK)	Podíl z celku (%)
689	Kovy neželezné zákl. ost. užívané v hutnictví, cermety	5,55	55,45
842	Oděvy a prádlo dámské, dívčí (ne pletené, háčkované)	2,40	23,99
057	Ovoce a ořechy (ne olejnaté) čerstvé, sušené	1,60	16,03
598	Výrobky chemické různé j. n.	1,49	14,90
651	Příze textilní	0,56	5,63

Zdroj: ČSÚ

Obchodní vztahy s EU

Tádžikistán patří mezi zvýhodněné země v rámci evropského programu GSP a využívá poskytnuté EU preference a úlevy. V roce 2023 došlo ke snížení vzájemného obchodního obrátu EU a Tádžikistánu, snížil se jak export, tak i import. Ze zemí členů EU obchoduje Tádžikistán primárně s Švýcarskem (dovoz drahých kovů z TJ), Německem, Itálií, Nizozemskem, Velkou Británií a Belgií. Hlavní položky v dovozu TJ ze zemí EU jsou stroje, dopravní a elektrická zařízení, chemické a farmaceutické výrobky, rostliny. TJ vyváží do EU kovy, paliva a těžební výrobky, hliník, bavlnu a textilní výrobky, stroje, přírodní a kultivované perly aj.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import z EU (mil. EUR)	167,34	185,57	237,79	261,28	325,44
Export do EU (mil. EUR)	44,40	86,85	160,39	144,26	174,45
Saldo s EU (mil. EUR)	-122,94	-98,72	-77,39	-117,02	-150,99

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy se zeměmi mimo EU

V roce 2023 Tádžikistán obchodoval se 111 zeměmi světa. Vzhledem ke geografické poloze, logistice, historickým vazbám atp. je pro Tádžikistán klíčový především obchod se zeměmi mimo EU. Nejvýznamnějšími obchodními partnery jsou Rusko (2,9 mld. USD), Čína (1,5 mld. USD), Švýcarsko (1,3 %), Kazachstán (1,1 mld. USD), Turecko, Uzbekistán, Japonsko, Irán, Pákistán, Afganistán a další. Hlavní dovozní a vývozní položky jsou podobné jako v případě obchodu se zeměmi EU.

	2019	2020	2021	2022	2023
Import ze zemí mimo EU (mil. EUR)	2911,51	2718,77	3662,01	5434,87	5520,56
Export do zemí mimo EU (mil. EUR)	797,81	584,54	1203,06	1357,94	1337,93
Saldo se zeměmi mimo EU (mil. EUR)	-2113,70	-2134,23	-2458,96	-4076,93	-4182,64

Zdroj: EIU, Eurostat

3.2 Přímé zahraniční investice

Tádžikistán se snaží vytvářet pobídky pro rozvoj podnikatelského sektoru ze strany domácích i zahraničních investorů. Aktuálně jsou v zemi 4 volné ekonomické zóny: SEZ "Pyanj" - 401 ha (oblast Khatlon), SEZ "Dangara" - 521 ha (oblast Khatlon), SEZ "Sughd" - 320 ha (region Sughd), SEZ „Ishkoshim“ - 200 ha (GBO). Na území svobodných ekonomických zón mohou podnikat subjekty bez ohledu na formu vlastnictví a jsou osvobozeny od všech druhů zdanění stanovených Daňovým zákonem Tádžikistánu, s výjimkou sociální daně a daně z příjmů fyzických osob. V SEZ činí roční nájemné za 1m² pozemku 1 USD. Podrobněji viz: <https://tajinvest.tj/ru/>

V roce 2023 činil objem investic do ekonomiky Tádžikistánu 4,4 mld. somoni. Z toho bylo 26% investic státu, 62 % soukromého sektoru a 12 % zahraniční investice. Mezi hlavní zahraniční investory patří Čína, Rusko, Kazachstán, Turecko, Švýcarsko, Itálie a další země.

Co se týká sektorové struktury, zahraniční investice nejčastěji směřují do oblasti těžby a dobývání (руды, drahých kovů, kovů atp.), do rozvoje infrastruktury, telekomunikací, stavebnictví a zemědělství.

ZÚ Taškent neviduje žádné přímé zahraniční investice českých subjektů v Tádžikistánu. Příležitosti se nabízí např. v energetice (modernizace a budování malých a středních vodních elektráren nebo nejrůznějších průmyslových odvětvích).

3.3 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a Tádžikistánem, ratifikovaná 1. 1. 2010, zahrnuje široké spektrum otázek, jako je obchod zboží, hospodářská spolupráce včetně podpory a ochrany investic, energetika, životní prostředí, doprava, cestovní ruch a další.

Tádžikistán je v současné době účastníkem standardního režimu GSP EU, ale projevil zájem o vstup do režimu GSP+ v blízké budoucnosti. Světová banka ale považuje zemi za ekonomiku s nízkými příjmy kvůli nízkému objemu HDP na obyvatele. Tádžikistán značně využívá preference poskytované v rámci GSP. Asi 98 % zboží se dováží se sníženými tarify.

Smlouvy s ČR

Ke dnešnímu dni platí mezi Českou republikou a Republikou Tádžikistán následující dohody a vládní smlouvy:

Smlouva o zamezení dvojího zdanění z 7. 11. 2006

Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic z 11. 2. 1994

Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Tádžikistánu z 11. 2. 1994

Ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva Republiky Tádžikistán o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy z 26. 11. 2014

Memorandum o spolupráci mezi MZV ČR a MZV Republiky Tádžikistán z 1. 12. 2016

Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Tádžikistán o spolupráci v letecké dopravě z 1. 12. 2016

Během návštěvy prezidenta M. Zemana v Tádžikistánu v listopadu 2014 bylo podepsáno společné prohlášení prezidentů. Rozjednány mezi oběma zeměmi jsou: protokol o změně dohody o podpoře a ochraně investic smlouva o mezinárodní silniční dopravě.

3.4 Rozvojová spolupráce

Tádžikistán je významným příjemcem rozvojové pomoci z celého světa. Rozvojová spolupráce směřuje jak z Evropské unie, USA (USAID), UNDP, Asijské rozvojové banky (ADB), Islámské rozvojové banky a dalších organizací. České firmy se mohou do rozvojové spolupráce zapojit prostřednictvím jednotlivých programů realizovaných uvedenými organizacemi. Prioritními sektory jsou zdravotnictví, vzdělávání, rozvoj zemědělství/venkovský oblastí, zelené technologie a energetika, kultivace podnikatelského prostředí, postavení žen a další.

Rozvojový program EU v Tádžikistánu na období 2021–2027 se zaměřuje na odvětví zdravotnictví, vzdělávání, řízení veřejných financí, vodohospodářství, energetika a zemědělství. Suma pomoci EU na období 2021–2024 činí 91 mil. EUR. Prioritními jsou 3 oblasti: inkluzivní zelená a digitální ekonomika; lidský rozvoj; řízení přírodních zdrojů.

EBRD v Tádžikistánu doposud realizovala projekty v hodnotě asi 946 mil. EUR (přes 168 projektů) zaměřené především na stabilizaci a obnovení důvěry v bankovní sektor, rozvoj soukromého podnikání a agrobiznisu, zlepšení dostupnosti, spolehlivosti a kvality komunálních služeb a zlepšení kvality dodávek energie a energetickou účinnost. Aktuální projekty realizované a plánované Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj je možné nalézt na: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html?l=1&filterCountry=Tajikistan>

Projekty realizované a plánované ADB je možné nalézt na: <https://www.adb.org/projects/country/tajikistan>.

V roce 2023 zavedla EU nový pokročilý nástroj financování pro TJ, který zahrnuje přímé převody dotačních fondů EU do vládní pokladny. První tranše ve výši 4 mil. EUR byla vyplacena dne 24.1.2024, aby pomohla urychlit prioritní reformní opatření. Tádžikistán a Evropská unie se dohodly na finančním balíčku pro rozpočtovou podporu ve výši 29,8 milionu EUR, přičemž do roku 2026 jsou plánovány další tři roční platby.

3.5 Perspektivní obory (MOP)

Obranný a bezpečnostní sektor

Vzhledem k složité bezpečnostní situaci v regionu je obranný a bezpečnostní průmysl klíčovou prioritou vlády, která do roku 2025 plánuje vyčlenit na přezbrojení armády 0,9–1,6 miliardy USD. Ministerstvo obrany dlouhodobě deklaruje zájem o spolupráci v obranném průmyslu, a to především v oblasti letecké techniky (modernizace L-39 a vrtulníků, lokalizace výroby malých letadel, výcvik pilotů apod.), modernizaci pozemní techniky, zbraní, radiolokační a telekomunikační techniky.

Energetika

Více než 98 % elektřiny v Tádžikistánu se vyrábí ve vodních elektrárnách, což představuje 93,9 % celkového instalovaného výkonu. Vodní elektrárny vyrobí 16,5 miliardy kilowatthodin (kWh) elektřiny. Existuje potenciál spolupráce při modernizaci zastaralých malých a středních vodních elektráren, případně výstavbě nových. Země se chce zaměřit také na produkci energie ze solárních zdrojů, jelikož je v Tádžikistánu 280-330 slunečných dnů za rok. Perspektivním oborem je taktéž modernizace přenosových soustav a propojení se sousedními zeměmi, jelikož v době letní "nadprodukce" Tádžikistán elektřinu exportuje, ale v zimním období není domácí produkce schopna pokrýt domácí spotřebu.

Zemědělství a potravinářství

Národní strategie pro přizpůsobení se změně klimatu Republiky Tádžikistán na období do roku 2030 určuje zemědělství jako jeden ze čtyř prioritních sektorů, ve kterých bude docházet ke stimulaci ekonomického růstu a urychlení modernizace. Tádžikistán potřebuje prostřednictvím zemědělství a potravinářství uspokojit domácí poptávku po potravinách, která roste v souvislosti s narůstající populací. Zároveň vidí velký potenciál v exportu své produkce za hranice. Zemědělský sektor Tádžikistánu generuje asi 20 % HDP, cca 20 % exportu země jsou zemědělské a potravinářské produkty a v sektoru zemědělství pracuje více než polovina obyvatel.

Zdravotnictví a farmacie

V roce 2023 bylo v Tádžikistánu 57 domácích farmaceutických společností, které vyráběly více než 560 druhů léků a léčivých přípravků, což je pouze malá část spotřeby země. Vzhledem k narůstající populaci Tádžikistánu rostou nároky na zdravotní péči a poptávka po dostupných léčivech. Státní program rozvoje farmaceutického průmyslu v Tádžikistánu na roky 2021-2025 vytváří výhodné podmínky pro lokalizaci výroby, přilákání investic, osvobozuje od daně z přidané hodnoty a cla dovoz moderních technologií a zařízení pro farmaceutický sektor apod. Nabízí se také možnosti při vybavování zdravotnických zařízení a školení personálu. V poslední době dochází k rozvoji soukromých klinik a zdravotních center, které mohou být taktéž perspektivními partnery pro spolupráci.

Dopravní infrastruktura

Tádžikistán má ambice stát se dopravním koridorem regionu. V příštích dvou letech bude v zemi zprovozněno 317 kilometrů mezinárodních dálnic, 32 mostů, 5 tunelů o délce 11,2 km a 7 lavinových koridorů a ve výstavbě se má i nadále pokračovat. Vláda se chce věnovat budování mezinárodních silničních tras a taktéž postupně přecházet na bezemisní dopravní prostředky. Ve všech fázích těchto projektů je možné najít příležitosti pro zapojení českých firem, ale klíčová je cena a možnost financování.

4 Kultura obchodního jednání

Podkapitoly:

[4.1 Úvod](#)

[4.2 Oslovení](#)

[4.3 Obchodní schůzka](#)

[4.4 Komunikace](#)

[4.5 Doporučení](#)

[4.6 Státní svátky](#)

4.1 Úvod

Tádžikistán je osobitou zemí, která díky perským kořenům svých obyvatel vykazuje jisté odlišnosti ve srovnání s ostatními zeměmi Střední Asie. Obchodování s Tádžikistánem je perspektivní, ale bohužel se jedná o jednu z nejchudších zemí světa, a proto je vstup na tento trh zatím dost komplikovaný, nákladný a zejména časově náročný. V zemi v posledních letech probíhají velké změny a reformy, ale i tak jsou kultura jednání a podnikatelské prostředí velmi specifické. V komunikaci s Tádžiky doporučujeme dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. Znalost ruštiny je základní podmínkou pro nastavení efektivních obchodních vztahů, stejně tak jako využívání služeb místního zástupce/partnera firmy.

4.2 Oslovení

Vzhledem k dominantní roli státu v ekonomice je pravděpodobné, že potenciální partner bude některá ze státních společností. V takovém případě může být efektivní oslovení oficiálním dopisem či diplomatickou nótou prostřednictvím zastupitelského úřadu. Obchodní komunikaci je vhodné vést co možná nejvíce napřímo a často se připomínat. Telefonická urgence je naprosto běžná. Výhodné je stanovit si již na začátku kontaktní osoby, a přes ně veškerou obchodní komunikaci směřovat, aby bylo jasné, kdo, za co, a kdy zodpovídá. V případě zájmu umí být tádžičtí partneři proaktivní a operativní, v opačném případě se odmílí.

Vyhledávání kontaktů a informací na internetu není příliš efektivní, mohou být neaktuální či úplně bez webových stránek. V Tádžikistánu se klade důraz na osobní kontakt. Bez osobního jednání obtížně dojde k výraznějšímu posunu při navázání obchodních vztahů nebo projednání kontraktu.

4.3 Obchodní schůzka

Obchodní jednání je nejvhodnější sjednat s dostatečným předstihem, v případě jednání se státními institucemi/subjekty je nutná oficiální diplomatická nota prostřednictvím zastupitelského úřadu, v případě soukromých firem standardním způsobem, tedy e-mailem (dopisem zaslaným emailem a telefonickým potvrzením). Přesný čas jednání však bude z tádžické strany potvrzen na poslední chvíli nebo se bude neustále měnit a posouvat.

Vhodným místem pro setkání je sídlo společnosti (kancelář), nebo veřejný prostor (např. restaurace). Tádžici nejsou zvyklí pracovat od brzkých ranních hodin, standardní dobou pro nejranější schůzku je cca 9-10. hodina dopolední. Vhodným aranžmá může být společný oběd. Čas jednání se odvíjí od programu a objemu projednávaných témat, ale ideální je schůzku udržet v celkovém čase 60 až 90 minut. Na začátku schůzky je žádoucí výměna vizitek. Slušností je vizitku uchopit oběma rukama, poděkovat, přečíst si její obsah, a ujistit se, že vyslovujete jméno obchodního partnera správně, až poté ji důstojně uložit. Dary jsou v Tádžikistánu běžné, ale záleží, jaký chcete udělat dojem. Při pozvání na oběd, který hradíte, by mohl dar působit poněkud okázale, nebo u partnera vyvolat obavu před určitým nátlakem. Dar je proto vhodnější předat již po nějakém čase a úspěšném jednání, aby obchodní partner věděl, že si spolupráce považujete a přikládáte jí adekvátní důležitost. V případě, že schůzka probíhá v restauraci, je v otázce alkoholu lepší počkat na aktivitu tádžického partnera (někteří Tádžici ho aktivně konzumují, jiní dle pravidel islámu ne).

Dresscode - oblečení je vhodné zvolit standardní, pokud možno co nejformálnější. Tádžičtí muži (v Dušanbe) nosí oblek či formální oblečení i mimo pracovní příležitosti a zakládají si na elegantním a upraveném vzhledu. Tádžické ženy nosí tradiční oděv, ale většinou při mimopracovních příležitostech, ne na oficiálních schůzkách. Během jednání se chovají k ženám velmi zdvořile, s podáním ruky většinou vyčkávají na gesto ženy a zatím jako akt pozdravu přikládají otevřenou dlaň pravé ruky na srdce/hrud' a lehce se ukloní. Pokud žena nechce podávat ruku, může toto gesto opětvovat.

Tádžici na sobě při jednání nedávají znát emoce, doporučuje se zrcadlení této taktiky. V důsledku pandemie COVID-19 se i v Tádžikistánu rozšířila videokonferenční jednání, není tedy ničím neobvyklým, pokud byste obchodnímu partnerovi navrhli online setkání. Doporučuje se v dostatečném předstihu ověřit jeho disponibilitu, a především kvalitu internetového připojení (a využívané aplikace), neboť v zemi internetové připojení nedosahuje úrovně dle evropských standardů. Tádžikové jsou obecně zdatnými obchodníky, a pokud jim na obchodu s českou stranou záleží, zjistí si předem všechny dostupné informace. Bude je zajímat především konečná cena, ale otázku nepoloží ihned, v úvodní části, ale spíše jako by mimoděk během rozhovoru o podrobnostech obchodu. Konečná částka za dodávku však při rozhodování o její realizaci obvykle hraje rozhodující roli. Tádžikistán je výsostně byrokratizovanou a hierarchizovanou společností, a proto má hlavní slovo ředitel firmy/úřadu, při veřejných akvizicích má pak konečné slovo prezident (jeho kancelář).

4.4 Komunikace

Při obchodních jednáních je nutno počítat s tím, že korupce a nepotismus, složitý byrokratický systém a nepřehledné předpisy budou příčinou častých zdržení, změn činěných na poslední chvíli bez předchozího ujednání, a průtahů ve vyřizování i velice běžných záležitostí. Čas nemá pro Tádžiky zvláštní důležitost; na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se nelze spoléhat. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost; nenechat se odradit dílčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Tádžikové dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí. Potrpí si na „neformální“ komunikační kanály, např. aplikace WhatsApp, kdy si po určité době mohou chtít vyměňovat zprávy i o tématech s obchodem nesouvisejících (rodina, zdraví, zdvořilosti), po tom, co se seznámíte a dojde k navázání přímého kontaktu. Aktuálně je velmi rozšířeným trendem, namísto klasického volání, výměna hlasových zpráv nahraných a odeslaných prostřednictvím komunikačních aplikací.

V zemi je kromě tádžičtiny běžně rozšířena ruština a bývá hlavním komunikačním jazykem se zahraničními partnery. S mladší generací a Tádžiky, kteří studovali v zahraničí, je možné komunikovat anglicky. Vždy je důležité upřesnit si komunikační jazyk dopředu a mít případně tlumočníka.

Tádžikové kladou vysoké nároky na zdvořilé vystupování. Konverzace většinou začínají dotazem na to, jak se partnerovi daří, co rodina a zdraví. Ve srovnání se západními normami je společenský hovor v daleko větší míře prokládán často značně nadsazenými zdvořilostními frázemi obsahujícími chválu a uznání partnerovi. Obecně platí, že Tádžici velmi reagují na jakoukoli chválu, laskavost a péči. Váš živý zájem o tádžickou kulturu nebo jen pozornost k životu konkrétního člověka každý Tádžik velmi ocení. Nesouhlas či nelibost bývají naopak vyjadřovány jen opatrně a často pouhým mlčením. Tádžikové se snadno zapálí novým nápadem, ale také mohou jeho realizaci na půli cesty opustit, protože se nadchnou pro něco nového. Ve svých profesních aktivitách Tádžikové milují rozmanitost a pravidelnou změnu povinností, které jsou jim přiděleny. Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství, je normální nejprve „skromně“ odmítat, a přijmout až na naléhání nabízejícího; teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné.

Během konverzace není vhodné negativně komentovat téma politiky v Tádžikistánu, prezidenta a jeho rodiny, kritizovat, poučovat o lidských právech a podobně. Tádžikové jsou velmi hrdý a temperamentní národ, a proto mohou negativní připomínky vyvolat silné reakce.

4.5 Doporučení

Pokud se chystáte obchodovat a navazovat vztahy s Tádžikistánem, je nezbytná notná dávka tolerance a trpělivosti, rozhodně nečekejte rychlý či bezproblémový průběh. Je potřebné zjistit maximum informací o místních partnerech, zejména o jejich vztazích k vládní administrativě. Pro úspěšná jednání je téměř nezbytné mít místního zástupce/partnera. Připravte se na to, že období od prvních kontaktů do podpisu kontraktu může trvat velmi dlouho (i řadu let). Zvýšenou pozornost věnujte platebním podmínkám, i po uzavření kontraktu není do okamžiku uhrazení první platby nic jisté. Spolupráce bude vyžadovat průběžný kontakt a kontrolu. Tádžikistán se vyznačuje přítomností korupce, což vyplývá mimo jiné ze značného vlivu státu v ekonomice.

Při jednání se Tádžikové chovají podobně jako ostatní národy Střední Asie, ale jejich perské kořeny je trochu odlišují a nepatrně přibližují kultuře západní. Jsou otevření, přímí a hrdí. Není třeba při jednání dodržovat nějaké zvláštní zvyklosti, je však nutno ctít jejich bohatou a dlouhou historii a respektovat islám. Je rovněž třeba respektovat jejich historické, jazykové i současné ekonomické a politické vztahy k Rusku, Iránu, Afganistánu či dalším zemím.

4.6 Státní svátky

Státní svátky:

Nový rok - 1. leden

Den armády - 23. únor

Den žen - 8. březen

Navruz - 21. březen

Svátek práce - 1. květen

Den vítězství - 9. květen

Den národní jednoty - 27. červen

Den nezávislosti - 9. září

Den Ústavy Tádžikistánu - 6. listopad

Den prezidenta republiky Tádžikistán - 16. listopad

Den státní vlajky Tádžikistánu - 24. listopad

Pohyblivé státní svátky:

Ramadán

Eid Al Fitr, neboli Idi Fitr (oslavy konce Ramadánu)

Eid Al Adha (Den obětí)

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

[5.1 Vstup na trh](#)

[5.2 Formy a podmínky působení na trhu](#)

[5.3 Marketing a komunikace](#)

[5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)

[5.5 Trh veřejných zakázek](#)

[5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů](#)

[5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria](#)

[5.8 Zaměstnávání občanů z ČR](#)

[5.9 Veletrhy a akce](#)

5.1 Vstup na trh

Při vstupu na trh Tádžikistánu je důležité mít spolehlivého místního partnera. Záleží na konkrétním oboru a formě podnikání (export, společný podnik, investice), ale vzhledem k dominantnímu postavení státu v ekonomice je vhodné postupovat v součinnosti s oficiálními úřady, např. prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí Tádžikistánu, Ministerstva průmyslu a nových technologií Tádžikistánu nebo Obchodní a průmyslové komory Tádžikistánu. Je rovněž možné navazovat kontakty s celou řadou obchodních firem. Vždy je však důležité při uzavírání konkrétního obchodního případu ověřit, zda: daný výrobek nespadá mezi ty, u kterých je dovoz resp. vývoz státem regulován (nutnost speciální licence, obchod vyhrazen pouze pro některé organizace, vývoz, dovoz či přeprava zakázány; zda má partner k obchodování s nabízenou komoditou opravdu přístup a oprávnění; zda má partner reálnou možnost získat volně směnitelnou měnu; má vlastní devizový účet a dostatek domácí měny pro směnu).

Obchodní sítě a prodejní kanály v evropském pojetí v Tádžikistánu vznikají, proto je vstup jejich prostřednictvím zatím velmi omezený. Využívání místních zástupců je běžnou praxí a většina firem tento postup uplatňuje. Pro prosazení nabízeného zboží/služeb v zemi jsou důležité osobní kontakty. Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zasílání e-mailů a odkazech na internetové stránky. Pokud tádžický obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli zasláné nabídky nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny (tádžičtiny), používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu, může způsobit problémy.

Užitečné informace a kontakty na Celní správu Tádžikistánu je možné nalézt na webu: <https://customs.tj/>

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Registrace společného podniku (SP)

Neexistuje omezení výše zahraničního podílu v SP (může dosáhnout 100%). Registrace SP je však náročná a vyžaduje čas při vyjednávání s místními představiteli tádžické byrokracie. Jedná se o tři hlavní kroky, které na sebe navazují a nedají se řešit paralelně. SP musí být nejprve zaregistrováno Ministerstvem financí Tádžikistánu (MF). Přitom jsou požadovány následující dokumenty:

- 1 žádost podaná tádžickým partnerem kopie zakládající listiny a dohody o budoucím SP ověřené místním notářem
- 1 potvrzení banky o solventnosti tádžického partnera
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu.

Na základě komisi vydaného certifikátu může SP otevřít bankovní účet. SP musí být zaregistrován také Státním statistickým výborem Tádžikistánu, kde je nutné doložit:

- 1 certifikát MF Tádžikistánu
- 1 kopie zakládající smlouvy a dohody
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku.

SP je rovněž povinen informovat místní regionální, oblastní nebo městské správní orgány oficiálním dopisem o své existenci a musí být zaregistrováno místními daňovými orgány. Každý SP, jehož činnost předpokládá zahraniční ekonomickou aktivitu (např. export) musí být zaregistrováno Ministerstvem ekonomického rozvoje a obchodu (MEO) jako účastník vnější ekonomické činnosti. K tomu je třeba doložit:

- 1 žádost o registraci
- 1 kopii zakládající smlouvy a dohody
- 1 certifikát Státního statistického výboru
- 1 certifikát MF Tádžikistánu
- 1 tři kopie vyplněného registračního tiskopisu
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku

Zvláštní komise tohoto ministerstva poté prostuduje všechnu předloženou dokumentaci a po schválení může být subjekt zaregistrován a je mu vydána licence účastníka vnější ekonomické činnosti.

Založení kanceláře, reprezentace

K založení kanceláře, popř. reprezentace zahraniční firmy musí být předloženy Ministerstvu ekonomického rozvoje a obchodu následující dokumenty: žádost, ve které je uveden účel založení kanceláře či reprezentace a popis firmy, kopie zakládající listiny v ruském jazyce, která musí být ověřena konzulátem TJ v zemi, kde je firma zaregistrována, výpis z obchodního rejstříku země, kde je firma zaregistrována, garanční dopis banky firmy, potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu. Zvláštní komise MEO prověří předložené dokumenty schvalovaného subjektu a následně vydá kanceláři nebo reprezentaci příslušnou licenci.

Podrobnější informace na stránkách Obchodně-průmyslové komory Tádžikistánu: https://tpp.tj/put2011/about_taj_sozdanie_comp_rus.htm nebo na <https://alpschase.com/registratsiya-kompanii-v-tadzhikistane/>

5.3 Marketing a komunikace

Reklamní a propagační činnost lze provádět v Tádžikistánu zcela standardními postupy, tj. s využitím tisku, rozhlasu, televize, reklamních ploch na veřejných prostranstvích – billboardů, bannerů atp. V Tádžikistánu jsou běžné plakátové nebo elektronické poutače. Kromě toho působí v zemi různé reklamní, marketingové a consultigové společnosti. Reklamní a propagační agentury využívají standardní prostředky a formy, jako jsou inzeráty v tisku, reklamní plochy na billboardech, spoty v televizi či rádiu. V posledních letech je především mezi mladou populací stále populárnější propagace prostřednictvím sociálních sítí (Instagram, FB, Telegram, WhatsApp).

Kontakt jedné z hlavních marketingových společností v TJ: <http://marketing.agentstva.tj/>

Tak jako u většiny středoasijských států, ani v Tádžikistánu se většina obchodních transakcí neuzavře bez osobní přítomnosti a kontaktů. Doporučuje se akceptovat místní zvyklosti, čímž je míněna zejména komunikace s potenciálními místními zákazníky v ruském jazyce, katalogy a další propagační materiály připravit také v ruštině.

Je zakázána reklama na alkoholické nápoje, tabák a tabákové výrobky, pornografické audio, video a tiskoviny, kojeneckou výživu a kojenecké lahvičky, dudlíky, omamné látky a psychotropní látky, vojenské zbraně, služební zbraně, střelivo a vojenské vybavení, léky na předpis, ale i srovnání léků s jinými léky v jejich reklamě.

Zákon o reklamě, který přesně reguluje pravidla reklamy : <http://ncz.tj/content/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD-%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BF%D1%83%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D0%BA%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD-%D0%BE-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5>

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Tádžikistán je od roku 2013 členem WTO.

Tádžikistán v oblasti ochrany duševního vlastnictví přijal řadu zákonů, které odpovídají světovým standardům. Kromě Ústavy, občanského zákoníku a mezinárodních smluv přijal Tádžikistán speciální předpisy upravující tuto problematiku. Patří zde zákony "o vynálezech", "o průmyslových vzorech" a "o ochranných známkách". V souladu se zákony "o vynálezech" a "o průmyslových vzorech" byl zřízen Patentní úřad, kterému byla svěřena právní ochrana vynálezů a průmyslových vzorů. V rámci něho je vytvořena Apelační rada, která je prvoinstančním orgánem pro řešení sporů, které vyplývají z vynálezů a průmyslových vzorů. Rozhodnutí tohoto orgánu lze napadnout u soudu do 6 měsíců od vydání rozhodnutí. Zákon též zřizuje institut patentových zástupců, jejichž prostřednictvím jedná žadatel s Patentovým úřadem. Zastoupení patentovým zástupcem je obligatorní.

Problematika ochranných známek je svěřena zákonem "O ochranných známkách" Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. V rámci této služby je zřízena Apelační rada patentové expertízy při Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. Pokud nedojde k registraci ochranné známky, může se žadatel obrátit ve lhůtě tří měsíců na zmíněnou Apelační radu. Její rozhodnutí je možno napadnout stejně jako u vynálezů a průmyslových vzorů do 6 měsíců od vydání rozhodnutí u soudu.

Teoretická základna je dostačující, avšak její vymáhání v praxi může být komplikovanější.

5.5 Trh veřejných zakázek

Oblast veřejných zakázek v Tádžikistánu spadá pod státní Agenturu pro veřejné zakázky na zboží, nákup prací a služeb pod vládou Republiky Tádžikistán. Ne jejich internetových stránkách je k dispozici veškerá legislativa a popsány příslušné postupy (v tádžičtině, angličtině a ruštině). Web: <https://zakupki.gov.tj/>

Aktuálně vyhlášené veřejné zakázky jsou publikovány na adrese: <https://eprocurement.gov.tj/ru/searchanno>

Mezinárodní organizace hodnotí trh s veřejnými zakázkami Tádžikistánu a transparentnost procesu státních zakázek poněkud kriticky. Právní předpisy Tádžikistánu upravující tuto oblast podle nich nespĺňují moderní požadavky demokratické společnosti a je třeba pracovat na jejich zlepšení. Mezinárodní hodnocení otevřenosti a transparentnosti veřejných zakázek Republiky Tádžikistán bývá jedno z nejnižších v rámci regionu Střední Asie.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Platební podmínky a morálku Tádžiků nelze zobecnit, liší se případ od případu. Každopádně podobně jako v ostatních zemích Střední Asie je nutné počítat s jistou obezřetností a nebýt přehnaně důvěřivý. Přístup tádžických partnerů může být nepředvídatelný, proto doporučujeme chtít platbu předem nebo využít některý ze zajištěných platebních prostředků. Je možné využít pojištění EGAP, která však aktuálně řadí dle Konsenzu OECD Tádžikistán do nejrizikovější kategorie zemí (7/7). Obecným trendem je vysoká dolarizace ekonomiky a platba v hotovosti.

Řešením obchodních sporů se zabývá Hospodářský soud Tádžické republiky. Spory je také možné řešit prostřednictvím rozhodčího soudu, s čímž výslovně počítá zákon "O zahraničních investicích v Tádžikistánu". Řešení obchodních sporů může být zdlouhavé a nemusí vést k právně jednoznačnému (a vymahatelnému) rozuzlení. Výsledek takového sporu bude ovlivněn zejména všeobecně rozšířeným nepotismem a korupcí, tudíž je dle evropských standardů krajně nepravděpodobná varianta úspěchu českého subjektu v takovém sporu.

Obecně platí, že pravidla devizové regulace v Tádžikistánu nejsou přehnaně restriktivní. Všechny platby mezi obyvateli Tádžikistánu musí být prováděny výhradně v místní měně (somoní). Všechny společnosti jsou povinny informovat Národní banku TJ a daňový výbor v případě otevření bankovních účtů v zahraničí. Rezidenti jsou povinni informovat Národní banku TJ v případě poskytnutí/přijetí úvěrové prostředků od nerezidentů na dobu delší než 12 měsíců. Rezidenti a nerezidenti si mohou otevřít bankovní účet v domácí i zahraniční měně.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Od 1. ledna 2022 zavedl Tádžikistán jednostranně bezvízový režim pro více než 20 zemí EU včetně České republiky. Pobyt však nesmí překročit 30 dní. Pro pobyty delší než 30 dní je nutné vyřízení víza. Občané ČR mohou uskutečňovat turistické cesty na území Tádžikistánu pouze s platným cestovním dokladem. Pod platným cestovním dokladem se rozumí cestovní pas nebo jiný druh pasu (diplomatický, služební) s dobou platnosti alespoň do konce pobytu v TJ. U řidičů motorových vozidel se vyžaduje platný mezinárodní řidičský průkaz a technický doklad o vozidle.

Tádžikistán nemá v ČR svůj zastupitelský úřad. Žádosti českých občanů o tádžické vízum proto vyřizují konzulární úřady ve třetích zemích (z hlediska občanů ČR je nejlepším řešením obrátit se na konzulární úsek Velvyslanectví Tádžikistánu v Berlíně nebo ve Vídni). Po vstupu ČR do EU mohou tádžické zastupitelské úřady vydávat víza občanům ČR na základě předložení platného cestovního pasu, fotografie a vyplněné online žádosti (Poznámka: Záleží však na přístupu jednotlivého úřadu či odpovědného konzulárního pracovníka zda-li si nevyžadají i pozvání od zvučího tádžického subjektu). Jinou možností získání tádžického víza je žádost tádžické fyzické nebo právnické zvučí osoby (cestovní kancelář, firma), která o něj pro českého občana požádá na KO MZV TJ v Dušanbe.

Pohyb v hlavním městě Dušanbe je bezpečný a bezproblémový, funguje síť veřejné dopravy a především oficiální taxi služby, které mají označené vozy a povinně používají taxametr. Při cestě z letiště oslovují cestující neoficiální taxikáři s výrazně přemrštěnými cenami, ale je spolehlivější vzít si oficiální taxi se standardní sazbou (cena z letiště do hotelu v centru stojí cca 20 somoni). V Dušanbe je několik kvalitních hotelů, některé patří do mezinárodních řetězců. Pohyb mimo hlavní město může být z důvodu nekvalitních cest, horských masivů, špatného značení atp. náročnější, proto je lepší mít k dispozici místního průvodce/doprovod.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Místní zákonodárství je v otázce zaměstnání občanů Tádžikistánu i cizinců poměrně liberální. Vedoucím obchodního zastoupení zahraniční firmy může být cizinec i občan Tádžikistánu. V podmínkách levné a relativně kvalifikované pracovní síly dávají mnohé zahraniční firmy přednost zaměstnávání místních odborníků, kteří jsou poměrně kvalitní.

Obecná ustanovení je možné nalézt v Zákoně Republiky Tádžikistán „O právním postavení cizinců v Republice Tádžikistán“: <https://mfa.tj/ru/main/view/103/zakon-respubliki-tadzhikistan-o-pravovom-polozhenii-inostrannykh-grazhdan-v-respubliki-tadzhikistan>

K vykonávání pracovních činností na území Republiky Tádžikistán musí cizinec získat pracovní vízum. To se uděluje na základě pozvání, na dobu max. tři měsíce s možností prodloužení. Po příjezdu do Tádžikistánu je doba pracovního víza za tímto účelem prodloužena až na jeden rok, je nezbytné poskytnout platnou pracovní smlouvu. Cizinec se musí do 10 pracovních dnů ode dne příjezdu zaregistrovat u místního úřadu nebo na migrační službě v místě bydliště. Poté mu bude vydána registrační karta. Cizinec je povinen před nástupem do zaměstnání získat DIČ (INN), které se vyřizuje podle místa bydliště. K získání DIČ je nutné dodat žádost a cestovní pas, je nutná osobní přítomnost cizince. Následně je možné požádat o pracovní povolení.

Pracovní povolení potvrzuje právo cizince na výkon pracovní činnosti a je vydáváno migrační službou. Pracovní povolení se vydává na dobu určitou - na jeden rok. K získání pracovního povolení musí cizinec poskytnout: vyplněnou žádost, cestovní pas, kopie pracovního záznamu a víza, registrační karta, potvrzení o zaplacení poplatku státu, 2 barevné fotografie 3x4, zdravotní průkaz (formulář 029), kopie zvacího dopisu nebo pracovní smlouvy a daňové identifikační číslo (DIČ/INN).

Aby firma mohla najímat cizince, musí získat příslušné povolení, které vydává migrační služba. Průměrná doba vydání povolení trvá asi 45 dní a je platné po dobu tří let. Pro získání povolení, je nutná fyzická přítomnost zahraniční právnické osoby v Tádžikistánu. Jednou z podmínek pro získání povolení je mj. to, že ve společnosti musí být alespoň jeden právník. Poplatek za posouzení žádosti činí asi 21 USD, za vydání licence asi 52 USD.

Podle Statistického úřadu TJ byl v lednu 2024 průměrný plat asi 1878 somoni (cca 184 USD), což však nemusí plně odpovídat reálným platům.

Kvalita zdravotní péče v zemi je značně kolísající, proto většina cizinců vyhledává pomoc zahraničních lékařů nebo lékařů pracujících pro mezinárodní organizace v Tádžikistánu. Situace se však ve všech ohledech v posledních letech zlepšuje.

5.9 Veletrhy a akce

Mezinárodní veletrh "Sughd - 2024" - 22.-24. června 2024

Mezinárodní výstava stavebnictví a architektury "TajBuild" - 10.-12. října 2024

International Universal Exhibition-Fair "Tajikistan-2024" - 24. - 26. října 2024

Organizátorem uvedených výstav je Obchodně-průmyslová komora Republiky Tádžikistán, kontakt: Mirsaidov Dilšod, tel.: +992 372 271 378, m o b . : + 9 9 2 9 0 0 9 1 9 9 9 9 (W h a t s A p p), e-mail: mirsaidov.d@inbox.ru / info@tpc.tj, web: <https://tpp.tj/2023/01/09/kalendar-vystavok/>

6 Kontakty

Podkapitoly:

[6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)

[6.2 Praktická telefonní čísla \(záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.\)](#)

[6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty](#)

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Pro Tádžikistán je akreditováno Velvyslanectví České republiky v Taškentu:

Embassy of the Czech Republic

3-Navnihol ko'chasi, 6-uy

Mirzo-Ulug'bek tumani Toshkent shahri,

100041 Tashkent / Uzbekistan

e-mail: tashkent@mzv.gov.cz

www.mzv.gov.cz/tashkent

česky:

Velvyslanectví České republiky

Třetí ulice Navnikhol 6

Mirzo-Ulugbekský rajon

100041 Taškent, Uzbekistán

tel.: +998 711 206 071

e-mail: tashkent@mzv.gov.cz

www.mzv.gov.cz/tashkent

rusky:

Посольство Чешской Республики

3-я ул. Навнихол, 6

Мирзо-Улугбекский район

100041 Ташкент, Узбекистан

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

požárníci 101

policie 102

záchranná služba 103

služba spojená s nebezpečím plynu 104

tísňová linka 112

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

Obchodně-průmyslová komora TJ - www.tpp.tj

Ministerstvo zahraničních věcí TJ - <https://www.mfa.tj/ru/main>

Úřad prezidenta TJ - <http://president.tj>

Výbor pro investice a správu státního majetku - www.tajinvest.tj

Tádžická národní cestovní společnost - www.traveltajikistan.tj

Všeobecné informace o TJ, informace o dalších webových stránkách o Tádžikistánu - <https://www.angelfire.com/sd/tajikistanupdate/>

Zpravodajství anglicky:

www.eurasianet.org/resource/tajikistan

www.tajikistannews.net

Zpravodajství rusky:

<https://khovar.tj/rus/>

www.asiaplustj.info